

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2007

L Aidin – Ardleibhéal
(400 marc)

Déardaoin, 21 Meitheamh, Maidin 9.30 – 12.00

1.

(i) Cuir Gaeilge air seo:-

[80]
(50)

Rapidi vicinia solis
mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
tabuerant cerae: nudos quatit ille lacertos,
remigioque carens non ullas percipit auras.
oraque caerulea, patrium clamantia nomen,
excipiuntur aqua: quae nomen traxit ab illo.
at pater infelix, nec iam pater, “Icare,” dixit,
“Icare,” dixit, “ubi es? qua te regione requiram?
Icare,” dicebat. pennas adspexit in undis;
devovitque suas artes; corpusque sepulcro
condidit; et tellus a nomine dicta sepulti.

ÓIVID

(ii) Freagair trí cinn ar bith de na ceistanna seo a leanas. (Is fiú deich marc gach aon cheist acu):-
(30)

- (a) Déan cur síos ar scéal Daedalus agus Icarus suas go dtí an áit a dtosaíonn an sliocht seo.
- (b) Ó na sleachta atá ar do chúrsa cén tuairim atá agat faoi charachtar Icarus?
- (c) Conas a spreagann Óivid ár gcomhbhá chuig Daedalus sa sliocht thuas? Tabhair dhá shampla ón sliocht.
- (d) Déan cur síos ar conas a dhéanfá an pictiúr seo a phéinteáil nó déan cur síos ar phéinteáil den radharc seo a bhfuil cur amach agat uirthi. Is feidir leat feidhm a bhaint as sceitse mar chuid den fhreagra.
- (e) Bunaithe ar do chuid léitheoireachta ar scéal Daedalus agus Icarus an ndéarfá gur scéalaí maith é Óivid? Tabhair cúiseanna le do fhreagra.
- (f) Scríobh cuntas gairid ar shaol agus ar shaothair Óivid.

2. Cuir Gaeilge air seo:-

[80]

(Léirscrois na Cartaige sa bhliain 146 R.Ch.)

Eodem anno, quo omnis Graecia in potestatem Romanorum venit, Carthago quoque deleta est. Poeni, cum iam divitias augerent et ex clade illa quam sustinuerant se colligere coepissent, Romanorum invidiam moverunt. Romani saepissime a Catone moniti tandem bellum indixerunt.

Poeni statim omnia Romanis tradiderunt: primum obsides, mox arma et naves Romanis dederunt. Cum autem Romani superbi eos urbem ipsam delere iussissent Poeni celeriter bellum parabant. Diu maxima audacia pugnaverunt. Tandem Poeni magna clade superati sunt et urbs Carthago omnino deleta est.

Graecia: An Ghréig.
augeo: méadaím.
coepi: thosaigh mé.
obses: giall.

potestas: cumhacht.
clades: tubaiste.
invidia: éad.
arma (iol.): airm.

Poenus: Cartagach.
sustineo: fúlaingím.
Cato: Cato (an státaire).
omnino: go hiomlán.

divitiae: saibhreas.
me colligo: tagaim chugam féin.
indico: fógraím cogadh.

3. Léigh an sliocht seo a leanas agus freagair **deich gcinn ar bith** de na ceisteanna ina dhiaidh. [80]
(Is fiú ocht marc gach aon cheist acu):-

(Mar a chleachtaigh na sean-Ghréagaigh an leigheas, agus an tábhacht a bhaineann le Hippocrates fiú inniu)

Primo Graeci, sicut aliae gentes, artibus magicis utebantur ut omnia genera morborum curarent. Is, qui morbo aeger erat, aut herbis sacris, quas a sacerdotibus nocte colligere iussus erat, remedium quaerebat, aut precibus auxilium deorum petebat.

Aegri Aesculapium deum medicinae saepissime auxilium rogabant; in templo Aesculapii vir aeger in pelle hostiae, quam deo sacrificaverat, per noctem iacebat ut somnio remedium morbi inveniret.

Hippocrates Graecus, qui 'pater medicinae' vocatur remedia magica contempsit primusque causas morborum cum cura investigavit. Tanta erat scientia sua artis medicinae ut etiam hodie medici eisdem remediis saepe utantur.

sicut: cosúil le.	magicus: draíocht.	utor (+och.): bainim úsáid as.	genus: cineál.
aut ...aut: ceachtar acu.	herba: luibh.	sacerdos: sagart.	colligo: bailim.
remedium: leigheas.	quaero: lorgáim.	preces (iol.): paidreacha.	medicina: leigheas.
pellis: craiceann.	hostia: ainmí íobartha.	sacrificio: déanaim íobairt.	somnium: brionglóid.
contemno: tá drochmheas agam ar.	causa: cúis.	investigo: cuardaím.	scientia: eolas.

- (i) Cad a d'úsáid na Gréagaigh ar dtús chun an tinneas a leigheas?
- (ii) Cérbh iad na daoine eile a raibh an nós céanna acu?
- (iii) Cad é an chéad shlí ina gcuardódh fear tinn leigheas?
- (iv) Cad é an dara slí ina gcuardódh fear tinn leigheas?
- (v) Cérbh é Aesculapius? Cad a d'fhiafraigh daoine de go han-mhinic?
- (vi) Déan cur síos ar cad a rinne na fir a bhí tinn ina theampall.
- (vii) Cén aidhm a bhí acu nuair a rinne siad é seo?
- (viii) Cén teideal a thugtar don dochtúir Gréagach Hippocrates?
- (ix) Cad a cheap sé maidir le leigheasanna draíochtúla don tinneas?
- (x) Conas a thaispeántar eolas mór Hippocrates ar an leigheas fiú inniu?
- (xi) Cén cineál clásail atá in *ut somnio remedium morbi inveniret* (líne 5)? Cad é aimsir agus modh an bhriathair?
- (xii) Luaigh príomhranna **dhá cheann ar bith** de na briathra seo a leanas ón sliocht thuas:-

curo, sum, iubeo, peto, invenio.

- (xiii) Luaigh an Tuiseal Ginideach, Uimhir Uatha, de **thrí cinn ar bith** de na hainmfhocail seo a leanas ón sliocht thuas:-

gens, ars, morbus, auxilium, cura.

4. Freagair Roinn A nó Roinn B. (Is fiú ochtó marc gach roinn):- [80]

A. Cuir Laidin air:-

- (a) Nuair a d'fhág Uiliséas an Traí sheol sé chuig an tSicil lena chompánaigh. (16)
- (b) D'imigh siad isteach i bpluais Polyphemus chun codladh na hoíche a fháil. (16)
- (c) D'fhill Polyphemus abhaile go luath ón sliabh lena chaoirigh. (16)
- (d) Ar an bpointe, d'fhiafraigh Polyphemus go feargach de Uiliséas cérbh é. (16)
- (e) Bhí Polyphemus chomh mór sin go raibh scanradh an-mhór ar chompánaigh Uiliséis. (16)

Uiliséas: Ulixes-is *f.*
pluais: spelunca-ae *f.*
an-mhór: valde.

an Traí: Troia-ae *b.*
Polyphemus: Polyphemus-i *f.*

an tSicil: Sicilia-ae *b.*
caora: ovis-is *b.*

NÓ

B. Cuir Gaeilge air seo:-

(Casann Uiliséas agus an Cioclóp, Polyphemus, ar a chéile ar oileán na Sicile)

Olim in Sicilia erant gigantes qui Cyclopes vocabantur. Unus ex eis, Polyphemus nomine, in magna spelunca cum ovibus habitabat. Eo Ulixes cum comitibus venit. Polyphemus tum forte oves in monte pascebat. Cum domum rediisset oves in speluncam duxit magnumque saxum ad os speluncae posuit.

Polyphemus, cum Ulixem vidisset, multa rogavit. Ille respondit, ‘Graeci sumus, qui trans mare ad hanc insulam navigavimus. Si deos times, nos adiuva. Nam dei eos qui advenas auxilium petentes neglegunt graviter punire solent.’

‘Nos Cyclopes,’ respondit Polyphemus, ‘deos non timemus quod fortiores quam illi sumus.’

gigas: fathach.	spelunca: pluais.	ovis: caora.	eo: ansin.	Ulixes: Uiliséas.
forte: de sheans.	pasco: cothaím.	saxum: carraig.	os: béal.	Graecus: Gréagach.
trans: trasna.	advena: strainséir.	soleo: taithím.		

5. Stair na Róimhe, 264 – 44 R.Ch. Freagair Roinn A agus Roinn B. [40]

A. Tabhair faoi **cúig cinn** de na ceisteanna seo a leanas. Ná bíodh níos mó ná abairt nó dhó i ngach freagra. (20)

- (i) Cérbh é Regulus agus cén tábhacht a bhain leis sa Chéad Chogadh Púnach?
- (ii) Cad é an ról a d’imir Hamilcar Barca sa choinbhleacht idir an Chartaig agus an Róimh?
- (iii) Cén ról a d’imir Quintus Fabius Maximus Cunctator sa Dara Cogadh Púnach?
- (iv) Cad is brí le *delenda est Carthago* agus cé a bhain úsáid as na focail seo?
- (v) Cad ba chúis leis na leasuithe talún a thug Tiberius Gracchus isteach?
- (vi) Cá raibh na tíortha ársa darbh ainm Numidia agus Mauretania?
- (vii) Cad ba phríomhchúis leis an gCogadh Iodálach nó an Cogadh Sóisialta sa bhliain 90 R.Ch.?
- (viii) Déan cur síos ar **dhá** leasú a thug Marius isteach in arm na Róimhe.
- (ix) Cérbh é Spartacus agus conas a rinne sé bagairt ar an Róimh?
- (x) Cad iad na cumhachtaí a bhuaigh Poimpéas ón *Lex Gabinia* agus cén fheidhm a bhain leo?

B. Samhlaigh gur tusa **Hannibal** agus tá tú díreach tar éis teacht go cúirt Rí Prusias sa Bithynia. Scríobh síos cad a d’inseofá leis faoi do shaol agus faoi cad a rinne tú do mhuintir na Cartaige. (20)

NÓ

Scríobh cuntas ar na príomhchéimeanna i ngníomhréim phoiblí **Iúil Caesar** agus na cúiseanna lena dhúnmharú. (20)

6. Saol Sóisialta agus Sibhialtacht na Rómhánach. Freagair Roinn A agus Roinn B.

[40]

A. Tabhair faoi **chúig cinn** de na ceistanna seo a leanas. Ná bíodh níos mó ná abairt nó dhó i ngach freagra. (20)

- (i) Cén ról a bhí ag *tribunus plebis* sa stát Rómhánach?
- (ii) Cén post a bhí ag *rhetor*?
- (iii) Cérbh iad na *equites* sa sochaí Rómhánach?
- (iv) Déan cur síos ar an *triclinium* i dteach Rómhánach agus inis céard a tharla ansin.
- (v) Luaigh **dhá** chineál gliaire agus déan cur síos ar gcaoi ina raibh said armáilte.
- (vi) Cé a déarfadh *ubi tu Gaius, ego Gaia* agus cén cás ina ndéarfadh sí é?
- (vii) Luaigh ainmneacha **dhá** áit sna folcadáin Rómhánacha agus inis cén fheidhm a bhain leo.
- (viii) Cathain a ceapadh *dictator* sa stát Rómhánach agus cá fhad a mhair an ceapachán?
- (ix) Cén saghas foirgnimh é *insula*?
- (x) Ainmnigh déithe an Chaipéatóil agus inis cén fheidhm a bhí acu sa stát Rómhánach.

B. Féach ar an léaráid seo de mháistreás lena sclábhchailíní agus freagair na ceistanna ina dhiaidh:-

- (i) Déan cur síos ar cad tá ag tarlú sa léaráid. (4)
- (ii) Luaigh **dhá** bhealach coitianta inar casadh daoine ina sclábhaithe sa domhan Rómhánach. (4)
- (iii) Samhlaigh gur sclábhaí tú le clann shaibhir sa Phoimpé. Scríobh litir chuig cara ag déanamh cur síos ar ghnáthchúrsaí an lae agat agus ar cad ba mhaith leat a dhéanamh dá ligfí saor thú. (12)

Tagann an léaráid do Cheist 6B ó www.vroma.org/~bmcmanus/clothing2